

**PROGRAM
PROFILAKTYKI SZKOLNEJ**

**Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3
w Bełchatowie**

w roku szkolnym 2016/2017

I. Wstęp

Program Profilaktyki przeznaczony jest dla uczniów Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 w Belchatowie. Założeniem Szkolnego Programu Profilaktyki jest wyposażenie uczniów w niezbędną wiedzę na temat zdrowego rozwoju, stworzenie warunków bezpiecznego funkcjonowania szkoły i monitorowanie skuteczności podjętych działań. Realizacja programu to działania edukacyjne, informacyjne, procedury reagowania w sytuacjach kryzysowych, to programy alternatyw oraz wspomaganie procesu adaptacji uczniów i współpraca ze środowiskiem lokalnym i z rodzicami/opiekunami prawnymi. Program Profilaktyki tworzy spójną całość z Programem Wychowawczym Szkoły i został sporządzony w oparciu o aktualne przepisy prawa oświatowego.

II. Podstawa prawna

- *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (t.j. Dz.U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 ze zm.),*
- *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U.2004.256.2572 ze zm.)*
- *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U.2012.124.j.t ze zm.)*
- *Rozporządzenie MEN z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U.2001.61.624 ze zm.)*
- *Rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. 2013.532)*
- *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych. (Dz.U.2014.414 j.t.),*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz.U. z 2006 r. Nr 26 poz. 226),*
- *Rozporządzenie MEN z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U.2012.977 ze zm.)*
- *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz.U. z 2007 r. Nr 70 poz. 472 ze zm.)*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 28 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. 2015.1249)*
- *Statut Szkoły*
- *Program Wychowawczy Szkoły*

III. Cele programu

- Zapobieganie i zmniejszanie szkód występujących w życiu młodych ludzi w związku z sięganiem przez nich po substancje uzależniające :
  - ochrona młodego człowieka przed zagrożeniami,
  - reagowanie na próby podejmowania zachowań ryzykownych poprzez odwołanie się do specjalistycznej pomocy,
  - uświadamianie o szkodliwości spożywania napojów alkoholowych, palenia papierosów i stosowania środków odurzających,
- Ograniczenie i eliminowanie zachowań problemowych występujących wśród młodzieży jak: wagary, agresja i przemoc, wyłudzenie, wykroczenia przeciw prawu:
  - pomoc w rozwijaniu ważnych umiejętności społecznych i psychologicznych,
  - rozwijanie możliwości podejmowania działań alternatywnych poprzez zaangażowanie uczniów,
  - zmniejszanie agresywnych zachowań na terenie szkoły,
  - umożliwienie uczniom udziału w zajęciach o tematyce profilaktycznej,
  - popularyzowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego,
- Kształtowanie osobowości ucznia w taki sposób, aby prawidłowo funkcjonował w środowisku szkolnym i pozaszkolnym :
  - budowanie poczucia własnej wartości i zachowań asertywnych,
  - kształcenie umiejętności komunikacji interpersonalnej,
  - wychowanie do wartości i podejmowania odpowiedzialnych decyzji,
  - zaspokojenie potrzeb psychospołecznych ucznia,
- Wypracowanie właściwych form współpracy z rodzicami w zakresie rozwiązywania problemów młodzieży:
  - pedagogizacja rodziców,
  - porady, konsultacje i zajęcia edukacyjne,
  - informowanie o możliwościach uzyskania pomocy specjalistycznej,
  - zaangażowanie rodziców w życie szkoły,
- Promocja zdrowia i rozwijanie zdolności do prowadzenia zdrowego życia młodzieży w działaniach wychowawczych, profilaktycznych i interwencyjnych :
  - zapewnienie wymiany informacji pomiędzy pracownikami szkoły
  - doskonalenie nauczycieli w zakresie profilaktyki uzależnień i innych problemów młodzieży.
- Rozwijanie zainteresowań uczniów oraz przeciwdziałanie niepowodzeniom szkolnym (zainteresowanie nauką szkolną),
- Wspomaganie rozwoju moralnego uczniów (poszanowanie norm, wartości i autorytetów),
- Stwarzanie uczniom możliwości przynależenia do pozytywnych grup rówieśniczych: kół zainteresowań, zespołów sportowych, muzycznych itp.

IV. Strategie i metody realizacji Programu Profilaktyki

- Pogadanka podczas lekcji
- Spotkanie ze specjalistą
- Prezentacja filmu
- Wycieczka tematyczna
- Praca w oparciu o tekst przewodni
- Prezentacja teatralna
- Uroczystości szkolne
- Godziny wychowawcze
- Zajęcia z pedagogiem i psychologiem szkolnym
- Zajęcia pozalekcyjne

V. Plan działań i sposoby realizacji.

ZADANIA	SPOSOBY REALIZACJI	ODPOWIEDZIALNI	TERMIN
Poznanie środowiska rodzinnego ucznia	-Ankieta diagnozująca sytuację rodzinną i materialną uczniów klas pierwszych; -Sporządzenie listy uczniów wymagających pomocy; -Rozmowy z uczniami; -Spotkania i rozmowy z rodzicami/ opiekunami prawnymi; -Współpraca z kuratorami sądowymi;	Pedagog i psycholog szkolny Wychowawcy Pielęgniarka szkolna	Cały rok

<p>Budowanie pozytywnych relacji koleżeńskich, zapobieganie agresji</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Spotkanie klas pierwszych z pedagogiem szkolnym i zajęcia integracyjne; -Wyjazdy integracyjne; -Wycieczki szkolne; -Zajęcia dotyczące zjawiska agresji i sposobów jej zapobiegania; -Międzynarodowy Dzień Tolerancji <i>16 listopada</i>; - Promowanie zachowań zmierzających do udzielania pomocy kolegom w nauce; 	<p>Nauczyciele poszczególnych przedmiotów</p> <p>Wychowawcy</p> <p>Pedagog i psycholog szkolny</p>	<p>Zgodnie z planem wychowawczym i programem imprez szkolnych</p>
<p>Zapoznanie uczniów z zasadami kulturalnego zachowania i eliminowanie nieodpowiednich zachowań</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Przypomnienie zasad zachowania uczniów w oparciu o Statut Szkoły; -Zajęcia edukacyjno-informacyjne w ramach godzin wychowawczych: przypomnienie praw i obowiązków ucznia; -Spotkania z przedstawicielami policji; - Spotkania z przedstawicielami Straży Miejskiej; -Współpraca z Samorządem Szkolnym; -Dzień Życzliwości <i>21 listopada</i>; 	<p>Wychowawcy</p> <p>Pedagog i psycholog szkolny</p> <p>Przedstawiciel policji</p> <p>Przedstawiciel Straży Miejskiej</p>	<p>Cały rok</p>

<p>Monitorowanie frekwencji uczniów oraz dbałość o dyscyplinę</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Sprawdzanie obecności na każdej lekcji; - Uświadamianie zagrożeń wynikających z wagarowania, stwarzanie atmosfery otwartości i zaufania; -Rozliczenie opuszczonych godzin lekcyjnych; -Monitorowanie frekwencji poprzez comiesięczne sprawozdania; -Bieżące informowanie rodziców/opiekunów prawnych o nieobecnościach; -Punktualne zaczynanie i kończenie lekcji; -Egzekwowanie noszenia obuwia zmiennego; 	<p>Wychowawcy klas</p> <p>Pedagog i psycholog</p> <p>Rodzice/ Opiekunowie prawni</p> <p>Nauczyciele</p>	<p>Cały rok</p> <p>Zgodnie z planem spotkań z rodzicami oraz w razie potrzeby</p>
<p>Zapobieganie różnym formom agresji. Cyberprzemoc.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Warsztaty dotyczące przestępczości nieletnich przeznaczone dla uczniów; - Zaproszenie na zajęcia specjalistów zajmujących się problemem przemocy; - Realizowanie w trakcie godziny z wychowawcą tematyki związanej z przestępczością i przemocą; Wyświetlanie filmów video. - Uczenie młodzieży twórczego i bezpiecznego korzystania z technologii internetowej; 	<p>Pedagog szkolny, Wychowawcy</p>	<p>Co najmniej raz w cyklu nauczania klasy</p>

<p>Zapobieganie paleniu papierosów na terenie szkoły i w jej otoczeniu</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Realizacja tematyki antynikotynowej na zajęciach z wychowawcą; -Akcja plakatowa: Palenie szkodzi -Dzień Walki z Paleniem Tytoniu 22 listopada -Filmy edukacyjne na lekcjach z wychowawcą; -Spotkanie ze specjalistą; -Wykonanie gazetki tematycznej; -Przypomnienie i przestrzeganie procedur postępowania w sytuacji, gdy uczeń pali papierosy na terenie szkoły i w jej otoczeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Pedagog i psycholog szkolny Pielęgniarka Wychowawcy Uczniowie Nauczyciele Rodzice/Opiekunowie prawni 	<p>Według planu</p>
---	---	---	---------------------

<p>Zapobieganie podejmowania przez młodzież zachowań ryzykownych. Zapobieganie uzależnieniom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Ankiety diagnozujące; -Realizacja tematyki antyalkoholowej i narkotykowej na lekcjach do dyspozycji wychowawcy; -Współpraca z lokalnym Klubem AA; -Zajęcia z asertywności; -Filmy edukacyjne; -Spektakle profilaktyczne; -Rozpoznawanie wczesnych objawów używania środków i substancji uzależniających oraz podejmowanie szkolnej interwencji profilaktycznej- szkolenie dla nauczycieli; - Spotkania z przedstawicielami policji i Straży Miejskiej dotyczące zażywania przez młodzież różnych substancji psychoaktywnych a w szczególności dopalaczy; 	<p>Wychowawcy</p> <p>Pedagog i psycholog szkolny</p> <p>Służba zdrowia</p> <p>Przedstawiciel policji Przedstawiciel Straży Miejskiej</p>	<p>W ciągu roku szkolnego</p>
--	--	--	-------------------------------

<p>Pedagogizacja rodziców</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Zajęcia warsztatowe z psychologiem i pedagogiem -Redagowanie broszur i ulotek informacyjnych -Zapoznanie rodziców z możliwościami korzystania ze specjalistycznej pomocy - wykład dla rodziców poświęcony przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych; - wykład dla rodziców dotyczący zażywania przez młodzież substancji psychoaktywnych a w szczególności dopalaczy; - poinformowanie rodziców o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli, o metodach współpracy szkoły z policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią; 	<p>Pedagog i psycholog szkolny Wychowawcy Pielęgniarka szkolna Zaproszeni specjaliści</p>	<p>W ciągu całego roku</p>
--------------------------------------	--	--	----------------------------

<p>Zachęcanie młodzieży do aktywnego i zdrowego stylu życia</p> <p>Higiena osobista</p>	<p>- Światowy Dzień Zdrowia 7 kwietnia; -Akcja szkolna poświęcona zdrowemu odżywianiu; -Ogólnopolski Program profilaktyki Raka Piersi „Różowa Wstążeczka”: 17 października (rozdawanie ulotek informacyjnych); -Promowanie zajęć sportowych i kół zainteresowań; -Propagowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego; -Dzień Walki z Otyłością 24 października; Lekcje na temat zasad racjonalnego żywienia; - przystąpienie do programu profilaktycznego: „ZDROWO gram – Jestem Eko” realizowanego przez przychodnię MEGAMED. Akcja ta polega na przeprowadzeniu badań profilaktycznych w kierunku zagrożenia cukrzycą, chorobami tarczycy i nadwagą wśród młodzieży. Każdy uczeń będzie miał możliwość konsultacji z dietetykiem.</p>	<p>Wychowawca</p> <p>Nauczyciele wychowania-fizycznego, biologii</p> <p>Psycholog</p> <p>Służba zdrowia</p>	<p>Cały rok</p>
---	--	---	-----------------

<p>Szkoła a rozwój ucznia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie kółek zainteresowań zgodnie z potrzebami i zainteresowaniami uczniów jako propozycji spędzania czasu wolnego; - Budowanie pozytywnej motywacji do osiągnięcia wysokich wyników nauczania i moralnych postaw i osiągnięcia sukcesów; - Organizowanie uroczystości według pomysłów uczniów; - Rozbudowywanie zestawu materiałów charakteryzujących poszczególne zawody i kierunki studiów; - Zdiagnozowanie przyczyn niepowodzeń szkolnych ucznia; - Przeprowadzenie warsztatów dla młodzieży dotyczących metod efektywnego uczenia się i radzenia sobie ze stresem; 		
<p>Uświadomienie odmienności kultur, zachowań i różnic między ludźmi</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Angażowanie niepełnosprawnych kolegów w życie szkoły; -Lekcje z wychowawcą; -Filmy edukacyjne -Dzień Walki z AIDS <i>1 grudnia</i>.(akcja plakatowa); -Spotkania ze sportowcami promującymi postawy prawdziwego kibica; 	<p>Wychowawcy</p> <p>Pedagog szkolny</p> <p>Uczniowie</p>	<p>Cały rok</p>

<p>Współpraca z rodzicami</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Zapoznanie rodziców z Programem Profilaktyki; -Informowanie o dostępnych formach pomocy; -Spotkania rodziców z wychowawcami oraz nauczycielami podczas dyżurów nauczycielskich; -Wspólne organizowanie imprez szkolnych; -Pedagogizacja rodziców, zorganizowanie spotkań warsztatowych na wybrane tematy; 	<p>Pedagog i psycholog szkolny</p> <p>Wychowawcy</p> <p>Specjaliści</p> <p>Nauczyciele</p> <p>Rodzice</p>	<p>W ciągu całego roku szkolnego</p>
<p>Współdziałanie wszystkich pracowników szkoły i rodziców w zakresie wychowania, profilaktyki i interwencji</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Spotkania z przedstawicielami Rady Rodziców; -Indywidualne konsultacje; -Wzajemna wymiana informacji; 	<p>Dyrektor szkoły</p> <p>Wychowawcy</p> <p>Pedagog i psycholog szkolny</p>	<p>Według potrzeb</p>
<p>Utworzenie grupy wsparcia dla uczniów nie radzących sobie w trudnych sytuacjach życiowych. Pomoc uczniom nadpobudliwym mającym kłopoty w nauce i zachowaniu</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Zajęcia z młodzieżą mające na celu zdobycie umiejętności współdziałania w grupie, radzenia sobie w trudnych sytuacjach; -Wspieranie rodziców w nawiązywaniu kontaktu z poradniami specjalistycznymi; -Współpraca z Poradnią Pedagogiczno-Psychologiczną; 	<p>Pedagog i psycholog szkolny</p> <p>Wychowawcy</p> <p>Nauczyciele</p> <p>Rodzice</p>	<p>Według potrzeb</p>

Udział nauczycieli w różnych formach doskonalenia w zakresie profilaktyki zagrożeń oraz umiejętności wychowawczych	-Konferencje -Warsztaty -Seminaria -Kursy	Nauczyciele Psycholog Pedagog	Według potrzeb
---	--	---	----------------

VI. Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia młodzieży

Wstęp

Metoda wczesnej interwencji jest odpowiedzią na problem uzależnienia młodzieży szkolnej od środków psychoaktywnych. Dotyczy ona wszystkich uczniów, którzy swoim postępowaniem i zachowaniem wzbudzają niepokój nauczycieli, wynikający z podejrzenia, iż uczeń stosuje środki psychoaktywne.

Metoda wczesnej interwencji umożliwia zapobieganie powstawania problemów związanych z używaniem przez ucznia środków psychoaktywnych oraz powstrzymanie procesu przechodzenia od fazy okolicznościowego zażywania do fazy nadużywania i uzależnienia. W oparciu o tę metodę został skonstruowany program wczesnej interwencji realizowany w szkołach przez nauczycieli należących do danej placówki oświatowej.

Program skonstruowany na potrzeby szkoły i w oparciu o wiedzę, doświadczenie i umiejętności nauczycieli wiąże się z szybką reakcją na rozpoznany przez nauczyciela problem. Niezwłoczna reakcja nauczyciela przyczynia się do podniesienia efektywności działań szczególnie w przypadku stosowania środków psychoaktywnych przez ucznia. W przypadku stwierdzenia w czasie wstępnych szkolnych działań interwencyjnych, iż uczeń ma problemy związane z zażywaniem środków uzależniających a rozwiązanie ich wykracza poza kompetencje nauczycieli, jest on kierowany do poradni specjalistycznej.

Program obejmuje działania podejmowane wspólnie z rodzicami ucznia, który zażywa substancje psychoaktywne. Współpraca ta polega zarówno na udzieleniu przez nauczyciela rodzicom ucznia niezbędnych informacji, przedstawieniu diagnozy problemu oraz sposobu jego rozwiązania, jak i wsparciu ze strony szkoły w rozwiązaniu zaistniałej sytuacji problemowej.

Współpraca z rodzicami oparta na tej zasadzie jest nieodłącznym elementem programu, gdyż tylko wspólny plan działań podejmowanych w domu i w szkole równocześnie pozwala na wysoką skuteczność metody wczesnej interwencji.

Podstawowe założenia

Procedura interwencji jest **krótka** – ograniczona do doraźnej reakcji nauczyciela na sytuacje łamania przez ucznia zasady nie używania substancji psychoaktywnych oraz **realna**, czyli dostosowana do możliwości i umiejętności nauczycieli. Uczniowie, którzy zdradzają objawy poważnych problemów związanych z używaniem środków uzależniających, po przeprowadzeniu wstępnych działań interwencyjnych w szkole, powinni być kierowani do poradni specjalistycznych, jeżeli zachodzi taka potrzeba.

Interwencja jest **nieuchronna**, czyli prowadzona wobec wszystkich uczniów, co do których istnieje podejrzenie, że mogą sięgać po substancje psychoaktywne.

Kolejnym założeniem metody jest to, by interwencja była niezwłoczna – prowadzona po stwierdzeniu problemu, bez odraczania w czasie. Szybka reakcja jest czynnikiem podnoszącym skuteczność wszystkich działań wychowawczych.

Szkolna interwencja to współpraca między nauczycielami a rodzicami. Współpraca pozwala lepiej ocenić sytuację ucznia, opracować wspólny plan działań podejmowanych w szkole i w domu. Daje też możliwość udzielenia sobie nawzajem wsparcia i pomocy w radzeniu sobie z tak trudnym problemem, jakim jest używanie przez młodzież substancji psychoaktywnych.

I.

Sygnaly ostrzegawcze, czyli oznaki używania środków odurzających, jakie można zaobserwować u młodzieży.

O czym warto pamiętać, gdy stykamy się z problemem narkomanii w szkole?

1. Do narkomanii uczeń dobrowolnie się nie przyznaje. Jeśli choć wspomina o próbach brania, należy rozumieć, że jest gorzej, niż to przedstawia. Jeśli wprost mówi, że jest źle, to faktycznie jest bardzo źle.
2. Rodzice o narkomanii dziecka najczęściej nie wiedzą lub nie chcą wiedzieć. Często mają tendencję do zaprzeczania informacji i zaprzeczania dowodom.

3. Przy całej różnorodności bezpośrednich przyczyn zażywania narkotyków najczęściej spotykanym prąródłem wszystkiego jest brak oparcia w rodzinie. Warto więc zwrócić uwagę na problemy rodzinne.
4. Im wcześniej zauważysz zagrożenie i zaczniesz działać, tym skuteczniejsza będzie Twoja pomoc.
5. Na uzależnienie narkotykowe bardziej podatni są ludzie wrażliwi i poszukujący; mniej myślący wybierają rozwiązania proste – piwo i wódkę (statystycznie). Tym trudniejsze może być stawianie sprawy wprost.
6. Wykształcił się „nowy model” narkomana. Poszukując zagrożeń, nie szukajmy wśród uczniów osób brudnych, zaniedbanych. Dzisiejszy narkoman „z dobrego domu” nie różni się od swego tła. A czasem jest nawet bardziej elegancki i zadbany, ma dobre stopnie.
7. Pamiętaj, że różne niepokojące zachowania mogą nie mieć związku z używaniem środków odurzających, mogą być efektem innych problemów, takich jak kłopoty szkolne lub rodzinne, zranione uczucia, niepowodzenia miłosne i wiele innych, których nie można bagatelizować.

Każdy nastolatek próbuje ukryć przed dorosłymi to, że sięga po środki odurzające. Jednak, nawet u tych, którzy zachowują dużą ostrożność, można zaobserwować pewne oznaki używania. Oczywiście w I fazie jest ich znacznie mniej niż w II fazie. W fazie III, można już mówić nie tylko o sygnałach ostrzegawczych, ale symptomach choroby.

Faza I – pierwsze próby

- Możesz zauważyć u dziecka jakąś zmianę – która sprawi, że pomyślisz „Coś z nim (z nią) nie tak, chyba będzie chory (chora)” lub „On (ona) nigdy się tak nie zachowywał (zachowywała).
- Dziecko może bagatelizować zagrożenia związane z używaniem środków odurzających lub stawać w obronie tych, którzy je biorą.
- Poza tym zauważysz niewiele, chyba, że przyłapiesz dziecko na gorącym uczynku, a wtedy możesz:
  - * poczuć zapach chemikaliów, marihuany,
  - * dostrzec ślady chemikaliów lub tytoniu na ubraniu lub skórze,

- * stanąć przed koniecznością udzielenia dziecku pomocy w związku z wypadkiem lub urazem odniesionym w stanie odurzenia.

Używanie jest nieplanowane, okazjonalne, środki odurzające najczęściej dostaje się za darmo. Używane są środki powszechnie uznawane za „słabsze” np. piwo, papierosy, marihuana, kleje, leki (bez wskazania lekarskiego). Konsekwencje szkolne i rodzinne są niewielkie. Nie występują problemy zdrowotne związane z używaniem, ale możliwe są urazy po wypadkach w stanie odurzenia.

Faza II – Dążenie do przyjemności lub unikanie przykrości

U nastolatków, którym środki odurzające pomagają unikać przykrości, np. zmniejszają stres związany z nauką, trudno jest zaobserwować oznaki zażywania. Ci młodzi ludzie przeważnie dobrze się uczą, nie buntują, nie sprawiają kłopotów wychowawczych.

U nastolatków, którzy biorą środki psychoaktywne ze względu na związane z tym przyjemności (np. towarzyski) sygnały ostrzegawcze mogą być bardziej nasilone. Do wyżej opisanych sygnałów charakterystycznych dla I fazy, mogą dołączyć kolejne, które łatwiej jest uchwycić i określić. Mogą to być:

- utrata zainteresowań, aspiracji, inicjatywy. W szkole może się to przejawiać pogorszeniem ocen, nie odrabianiem lekcji, spóźnieniami, wagarowaniem, konfliktami z nauczycielami, a poza szkołą – rezygnacją z dotychczasowego hobby, niechęcią do zajęć pozalekcyjnych i praktyk religijnych,
- izolowanie się od reszty domowników (np. zamykanie się w pokoju), coraz częstsze nieobecności w domu, spóźnianie się, wychodzenie bez podania po co i z kim, unikanie rozmów z rodzicami, pokrętne tłumaczenia i kłamstwa,
- zmiana przyjaciół, gdy dotychczasowych kolegów zastępują nowi, często starsi, których dziecko nie przedstawia rodzicom,
- bunt, może przejawiać się nieposłuszeństwem, nieprzestrzeganiem ustalonych zasad, używaniem brzydkich wyrazów, napadami złości, gwałtownością, coraz częstszymi konfliktami z rodziną, zainteresowaniem sektami lub subkulturą młodzieżową. Ważnym sygnałem może też być obiecywanie poprawy i niedotrzymywanie przyrzeczeń,

U wszystkich nastolatków w II fazie używania, wyraźnymi wskazówkami istnienia problemu mogą być:

- zmiany w zachowaniu takie, jak rozregulowanie rytmu dnia i nocy, okresy wzmożonego ożywienia przeplatane zmęczeniem i ospałością (Uwaga! możliwe przysypianie na lekcjach), nadmierny apetyt lub brak apetytu, nowy styl ubierania się i fryzury, posługiwanie się slangiem, częste wietrzenie pokoju, używanie kadzidełek i odświeżaczy powietrza,
- oznaki fizyczne np. zaczerwienione łzawiące oczy, nienaturalnie rozszerzone lub zwężone źrenice, pogorszenie stanu skóry (krosty, zaczerwienienie),
- narkotyki lub przybory do ich używania, które mogą znajdować się wśród rzeczy lub pokoju dziecka, mogą to być np. kawałki opalonej folii aluminiowej; pudełeczko zawierające kawałki rurki, szkiełka lub lusterka, małe foliowe torebeczki z jakimś proszkiem, tabletkami lub suszem,

Pojawiają się problemy w szkole i w domu, nieuzasadnione zmiany nastroju. Następuje utrata przyjaciół, którzy nie używają substancji odurzających. Po nadużyciu występują oznaki zatrucia.

Faza III – Uzależnienie

Oznaki używania narkotyków są widoczne i trudne do ukrycia. Poza wymienionymi wyżej, występują:

- obniżenie nastroju wynikające ze świadomości uwikłania w branie narkotyków i bycia w pułapce: poczucie winy, bezradności, pokrzywdzenia, lęki, brak zaufania do ludzi (może mieć obsesyjny, paranoiczny charakter), możliwe myśli samobójcze,
- łamanie prawa: wynoszenie rzeczy z domu, kradzieże, bójki, wandalizm, itp. Możliwy jest też handel narkotykami w celu zdobycia pieniędzy na własną „działkę”, w związku, z czym dziecko może sprawiać wrażenie bardzo popularnego – zwykle być otoczone przez nabywców lub może przynosić do domu rzeczy, które inni chcą wymienić na narkotyki. Zdobywaniu pieniędzy może też sprzyjać prostytutka,
- pogorszenie stanu zdrowia: częste przeziębienia, katar, kaszel, bóle (głowy, gardła, mięśni), krwawienie z nosa, spadek masy ciała, zawroty głowy,

przypadki utraty przytomności, samookaleczenia. Zaburzenia pamięci oraz toku myślenia,

- zmiany wyglądu: brak zainteresowania własnym wyglądem i higieną, skóra zimna, potliwa, opuchnięta, swędząca, zażółcona lub zaczerwieniona, widoczne ślady po ukłuciach, oczy rozbiegane, zaczerwienione, podpuchnięte, „szklane”,

Używanie regularne i często nawet codzienne. U nastolatków, którzy wcześniej brali dla przyjemności i w towarzystwie, coraz częstsze jest używanie w samotności. W dalszym etapie rozwoju uzależnienia dominuje specyficzny „głód” narkotyku. Organizm jest wyniszczony a depresja trudna do zwalczenia nawet po zażyciu środka odurzającego. Często są przedawkowania.

II.

Metody działań

W celu określenia warunków zapewniających uczniom ochronę przed przemocą, uzależnieniem, demoralizacją oraz innymi przejawami patologii społecznej ustala się, co następuje:

- 1) W każdym przypadku rozwiązywania problemów związanych z naruszeniem przez ucznia obowiązujących w szkole zasad, niezbędna jest ścisła współpraca przedstawicieli szkoły z rodzicami ucznia.
  - a) Rodzice ucznia są bezzwłocznie zawiadamiani o każdym przypadku naruszenia przez niego obowiązujących w szkole zasad związanych z bezpieczeństwem;
  - b) W celu rozwiązywania zaistniałego problemu przedstawiciel szkoły:
    - ustala jak najbliższy termin spotkania z uczniem i jego rodzicami,
    - prowadzi rozmowę interwencyjną z uczniem,
    - prowadzi rozmowę z rodzicami, w czasie której wspólnie ustalają dalsze działania wobec dziecka, zasady współpracy między rodzicami a szkołą oraz (ewentualnie) możliwość uzyskania pomocy specjalistycznej,
    - uczeń w obecności rodziców podpisuje kontrakt, w którym zobowiązuje się do przestrzegania określonych w kontrakcie reguł zachowania,
    - nadzór nad wypełnieniem kontraktu przez ucznia sprawują rodzice i przedstawiciel szkoły,

- c) Uczniowie potrzebujący pomocy specjalistycznej są kierowani do odpowiedniej placówki (według obowiązujących w szkole procedur).
  - d) Brak współpracy ze strony rodziców oraz dalsze używanie substancji psychoaktywnych przez ucznia powodują konieczność podjęcia innych działań przewidzianych prawem:
    - Zastosowanie określonych w statucie szkoły konsekwencji dyscyplinarnych, łącznie z możliwością przeniesienia ucznia do innej szkoły,
    - Zgłoszenie sprawy do sądu rodzinnego,
- 2) W przypadku zagrożenia zdrowia ucznia szkoła zapewnia mu niezbędną opiekę medyczną (np. wzywane jest pogotowie).
- 3) Policja jest wzywana w przypadku:
- a) gdy zachowania ucznia zagrażają bezpieczeństwu innych osób lub jemu osobiście,
  - b) znalezienia na terenie szkoły nielegalnych substancji psychoaktywnych,
  - c) gdy istnieje podejrzenie, że uczeń może posiadać nielegalne substancje psychoaktywne,
  - d) kradzieży lub innych wykroczeń,
- 4) W klasie ucznia lub uczniów, którzy dopuścili się złamania obowiązujących w szkole zasad, są prowadzone dodatkowe zajęcia profilaktyczne.
- 5) Działania interwencyjne i profilaktyczne są prowadzone przez specjalnie przeszkolonych pracowników szkoły.

III.

Procedury postępowania

Szkolna interwencja profilaktyczna

Metoda szkolnej interwencji profilaktycznej jest propozycją działań skierowanych do nauczycieli i pedagogów szkolnych. Jej celem jest zapobieganie problemom związanym z używaniem przez młodzież substancji psychoaktywnych. Opracowano ją nie tylko z powodu narastania tych problemów, ale również dlatego, że brak jest odpowiednich procedur postępowania w przypadkach, gdy uczeń upije się, pali papierosy lub używa narkotyków

w szkole. Inspiracją była metoda krótkiej interwencji stosowana przez lekarzy pierwszego kontaktu wobec dorosłych pacjentów nadużywających alkoholu.

Szkolna interwencja profilaktyczna jest daleko idącą adaptacją tej metody. Od interwencji lekarskiej różni ją to, że jest adresowana do osób niepełnoletnich, które nie odczuwają żadnych, bądź znikome konsekwencje zdrowotne spowodowane piciem alkoholu, paleniem papierosów, czy używaniem narkotyków oraz, co jest bardzo istotne, a na ogół nie mają motywacji do zmiany swojego zachowania. Ponadto w obydwu interwencjach odmienny jest kontekst społeczny oraz sytuacja psychologiczna adresatów. W sytuacji szkolnej uczeń zostaje najczęściej przyłapany na używaniu danego środka lub znajduje się pod jego wpływem. Mamy tu więc do czynienia z nieprzestrzeganiem szkolnych zasad, a w przypadku używania narkotyków również z łamaniem prawa. Natomiast w relacji pacjent – lekarz, pacjent zgłasza się z dolegliwościami somatycznymi i szuka pomocy u lekarza, który w większym stopniu niż nauczyciel bywa postrzegany jako autorytet i osoba nastawiona na udzielenie pomocy. Ponadto, co jest bardzo ważne, obowiązuje go tajemnica zawodowa. W szkole zasady postępowania są w dużej mierze umowne, lecz muszą być zgodne z przepisami prawnymi, np. nauczyciele mają obowiązek powiadomienia rodziców ucznia, gdy ten używa środków odurzających bez względu na to, czy są to pierwsze próby czy też nie.

Szkolna interwencja profilaktyczna jest oparta na ścisłej współpracy z rodzicami, co jest zgodne z priorytetami ostatniej reformy oświaty. Zadaniem wychowawcy (czy pedagoga szkolnego), prowadzącego interwencję, jest udzielenie wsparcia rodzicom znajdującym się w sytuacji kryzysowej. Wsparcie ze strony przedstawicieli szkoły polega na udzieleniu odpowiednich informacji i zaproponowaniu konkretnej procedury postępowania, w atmosferze troski i zaniepokojenia o ucznia.

Schemat interwencji

Działania profilaktyczne w szkole składają się z czterech elementów:

Diagnozy

Celem diagnozy jest zorientowanie się w sytuacji ucznia i ocena skali problemów związanych z używaniem przez niego substancji psychoaktywnych. Wymaga to uzyskania informacji na temat funkcjonowania ucznia w szkole, w domu i w środowisku rówieśniczym.

Porady

Kluczowym elementem interwencji jest udzielenie uczniowi porady. Pełni ona kilka ważnych funkcji. Po pierwsze, służy jasnemu i konkretnemu określeniu problemu. W tym celu osoba prowadząca interwencję przekazuje zebrane spostrzeżenia na temat zaobserwowanych objawów oraz ewentualnych zmian w funkcjonowaniu ucznia związanych z używaniem przez niego substancji psychoaktywnych. Bardzo istotne jest przy tym wyrażenie zaniepokojenia i troski o ucznia. Po drugie, młody człowiek uzyskuje rzeczowe informacje na temat bezpośrednich zagrożeń dla zdrowia i bezpieczeństwa związanych z okazjonalnym sięganiem po daną substancję. Po trzecie, otrzymuje jednoznaczny komunikat o zakazie używania substancji psychoaktywnych oraz o konsekwencjach. Porada zakończona jest poinformowaniem ucznia o konieczności nawiązania kontaktu między szkołą a rodzicami w celu ustalenia dalszego sposobu postępowania.

Motywowanie do zmiany zachowania

„Techniki” motywujące do zmiany zachowania nabierają szczególnego znaczenia w odniesieniu do uczniów, którzy używają substancji psychoaktywnych okazjonalnie i nie ponoszą w związku z tym żadnych (bądź znikome) konsekwencji zdrowotnych i/lub psychicznych. Jedną z takich technik jest podpisanie kontraktu, w którym jasno zostają określone zasady postępowania ucznia oraz działania rodziców i szkoły. Opracowanie takiego kontraktu wymaga ścisłej współpracy z rodzicami. Kontrakt powinien zawierać zapisy takich kwestii jak:

- przywileje, jakie traci uczeń w domu i w szkole w związku z tym, że używał substancji psychoaktywnych,
- szczegółowe zasady służące sprawowaniu większej kontroli nad zachowaniem ucznia w szkole i w domu,
- zobowiązanie ucznia do powstrzymywania się od używania substancji psychoaktywnych i przestrzegania ustalonych zasad,
- konsekwencje ponoszone przez ucznia zarówno w szkole jak i w domu w przypadku nie przestrzegania tych zasad,
- zgodę ucznia na poniesienie konsekwencji w przypadku złamania warunków umowy,
- określenie zasad odzyskiwania przywilejów,

Monitorowania realizacji postanowień zawartych w kontrakcie.

Celem jest tu wspieranie pozytywnych zmian w zachowaniu ucznia. Wymaga to obserwacji zachowania oraz sprawnej wymiany informacji pomiędzy nauczycielem a rodzicem. W trakcie cyklicznych spotkań rodzice i osoba prowadząca interwencję mają okazję przekazać sobie wyniki własnych obserwacji oraz ustalić, czy kontrakt zawarty z uczniem spełnia swoje zadanie, czy też wymaga modyfikacji. Korzystne zmiany w zachowaniu ucznia mogą być nagradzane, na przykład, poprzez odzyskiwanie przywilejów.

Widoczne i konsekwentne postępowanie nauczycieli w sytuacjach kryzysowych oraz sankcje nakładane na uczniów, którzy złamali tę zasadę, są swoistymi sygnałami ostrzegawczymi dla ich kolegów i koleżanek. Ważne jest również, aby o uzgodnionej przez nauczycieli i zapisanej w dokumentach szkolnych procedurze, zostali poinformowani wszyscy pracownicy, rodzice i uczniowie, zanim jeszcze pojawią się problemy. Wiedza o celu interwencji oraz jej przebiegu może być czynnikiem ułatwiającym późniejszą współpracę z uczniem i jego rodzicami. Pokazuje to, że szkoła poważnie traktuje swoje zadania profilaktyczne i jest przygotowana do ich realizacji.

IV.

Schemat postępowania diagnostycznego:

Gdy podejrzewasz lub wiesz, że uczeń używa jakiś środków psychoaktywnych (pali papierosy, pije alkohol lub bierze narkotyki) to rozpocznij interwencję:

Krok 1. Rozmowa interwencyjna z uczniem.

1. Wyjaśnienie sytuacji – wyjaśnij powody zaproszenia na rozmowę:

„Zaprosiłam/em Cię na rozmowę, dlatego, że:

- mam powody przypuszczać, że bierzesz narkotyki (palisz papierosy/pijesz alkohol). Jestem tym bardzo zaniepokojona/y. Musimy o tym poważnie porozmawiać.

lub

- wiem, że bierzesz narkotyki (palisz papierosy/pijesz alkohol). Martwię się o Ciebie i twoją przyszłość i dlatego chciałabym/chciałbym z Tobą poważnie porozmawiać na ten temat.

2. Zorientowanie się w sytuacji ucznia – na ile to będzie możliwe oceń skalę problemu:

- postaraj się uzyskać od ucznia jak najwięcej informacji o jego sytuacji – zadaj pytania diagnostyczne,
- porównaj zebrane w ten sposób informacje z danymi z obserwacji zachowania się ucznia na lekcjach/w szkole lub informacjami pochodzącymi z innych źródeł,

3. Udzielenie informacji zwrotnej.

Elementy informacji zwrotnej:

- wyraż swoje zaniepokojenie związane z używaniem narkotyków, (piciem alkoholu/paleniem papierosów),
- powiedz o zmianach, jakie dostrzegasz (na podstawie obserwacji i odpowiedzi na pytania diagnostyczne) np., w sytuacji szkolnej ucznia, jej/jego wyglądzie zewnętrznym lub zachowaniu,
- udziel rzeczowej informacji na temat bezpośrednich zagrożeń zdrowia i bezpieczeństwa związanych z używaniem danego środka psychoaktywnego,
- wyraźnie powiedz, że oczekujesz, że uczeń przestanie używać danej substancji psychoaktywnej (alkoholu, papierosów, narkotyków),
- poinformuj w konkretny sposób o dalszych krokach, jakie zamierzasz podjąć (możliwe konsekwencje szkolne),
- poinformuj o tym, że zamierzasz skontaktować się z rodzicami,

Krok 2. Kontakt z rodzicami.

Elementy komunikatu skierowanego do rodziców:

- informacja, dlaczego zainteresowałaś/eś się ich dzieckiem,
- wymiana informacji o stanie dziecka (pomocny jest „Test dla rodziców”),
- informacja o zagrożeniach zdrowia i bezpieczeństwa dziecka, związanych z dalszym używaniem danego środka psychoaktywnego,

- ustalenie dalszego postępowania, którego efektem będzie wspólne sformułowanie propozycji kontraktu dla dziecka:
  - celu lub celów, jakie sobie stawiacie (np. uczeń ma więcej nie pić),
  - przywilejów, jakie traci dziecko w związku z tym, że piło alkohol lub brało narkotyki (np. w domu – nie może spotykać się z kolegami, po lekcjach ma wracać prosto do domu; w szkole – nie bierze udziału w dodatkowych zajęciach np. sportowych i/lub w wycieczkach szkolnych),
  - listy zachowań, które będą podlegały kontroli w domu i w szkole (np. w domu – pory powrotu do domu, czas spędzany z rówieśnikami; w szkole – obecność na lekcjach, spóźnienia),
  - jasnych zasad zachowania, których dziecko ma przestrzegać (np. w domu – nie robi awantur, nie wychodzi bez poinformowania rodziców gdzie i z kim będzie, wraca o ustalonej godzinie; w szkole – nie opuszcza lekcji, wykonuje polecenia nauczycieli),
  - konsekwencji ponoszonych przez dziecko w przypadku złamania ustalonych zasad (np. w domu – ograniczenie możliwości telefonowania do znajomych, dostępu do komputera; w szkole – wykonanie dodatkowej pracy z biologii),
  - przywilejów, jakie odzyska postępując zgodnie z zasadami na czas określony (np. w domu – po dwóch tygodniach odzyskuje możliwość chodzenia po szkole do kolegi; w szkole – po miesiącu może ponownie uczestniczyć w zajęciach sportowych, brać udział w wycieczkach),
  - form współpracy rodziców i szkoły (np. rodzice uprzedzają wychowawcę, kiedy dziecko nie będzie w szkole, wychowawca, jak najszybciej informuje rodziców o nieobecności dziecka na lekcji),
  - czasu, na jaki obowiązują powyższe ustalenia (np. do pierwszej wizyty dziecka u specjalisty) i trybu ich weryfikacji (np. raz w tygodniu rozmawiamy o tym, jak nam idzie),
- przekazanie wskazówek i adresów punktów konsultacyjnych,

Krok 3. Zawarcie kontraktu z uczniem.

Schemat kontraktu, który rodzice i przedstawiciel szkoły (zgodnie z tym, co ustalili w kroku 2. mogą zaproponować uczniowi:

1. Zobowiązuję się ... (nie pić, nie palić, itp.).
2. Zobowiązuję się przestrzegać następujących zasad zachowania ...

3. W związku z tym, że ... (że piłem/am, paliłem/am papierosy itp.) na okres ... (np. miesiąca) tracę następujące przywileje ... lub Przyjmuję do wiadomości, że zostaną odebrane mi następujące przywileje ... .
4. Zgadzam się, że jeżeli w ciągu ... będę przestrzegać powyższych zasad to zyskam następujące przywileje ... .
5. Zgadzam się ..., że za złamanie którejs z zasad poniosę następujące konsekwencje ... .
6. Zgadzam się, że jeśli nie będę przestrzegać tego kontraktu to poniosę surowsze konsekwencje (wpisać jakie) niż te, które są zapisane powyżej oraz zobowiązuję się do skorzystania z pomocy terapeutycznej (wpisać jakiej w zależności od oceny powagi problemu oraz realnych możliwości zorganizowania dziecku takich form pomocy) ... .

V.

Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży demoralizacją

Do podejmowania interwencji w sytuacjach kryzysowych w szkole zobowiązuje Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczególnych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem. W myśl tego dokumentu szkoły i placówki podejmują działania interwencyjne polegające na powiadomieniu rodziców i policji w sytuacjach kryzysowych, w szczególności, gdy dzieci i młodzież używają, posiadają lub rozprawdzają środki odurzające.

W przypadku gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków powinien podjąć następujące kroki:

1. Powiadamia o swoich przypuszczeniach dyrektora szkoły, wychowawcę klasy.
2. Odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie.
3. Wzywa lekarza w celu stwierdzenia stanu zdrowia, ewentualnie udziela pomocy medycznej.
4. Zawiadamia o fakcie rodziców/opiekunów, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły. Gdy rodzice/opiekunowie odmówią odebrania dziecka,

o pozostaniu ucznia w szkole, czy przewiezieniu do placówki służby zdrowia, albo przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszom policji - decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły/placówki.

5. Dyrektor szkoły zawiadamia najbliższą jednostkę policji, gdy rodzice ucznia będącego pod wpływem alkoholu.
6. Jeżeli zdarzenia, w których uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły, powtarzają się, świadczy to o jego demoralizacji. Nakłada to na szkołę obowiązek powiadomienia Policji (specjalisty ds. nieletnich) lub sądu rodzinnego o tej szczególnej sytuacji.

Spożywanie przez ucznia, który ukończył 17 lat, alkoholu na terenie szkoły stanowi wykroczenie z art. 43 Ustawy z dnia 26 października 1982 r.

O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Należy o tym fakcie powiadomić Policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.

W przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancje przypominającą wyglądem narkotyk powinien podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu Policji, próbuje (o ile jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy.
2. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrekcję szkoły i wzywa Policję.
3. Po przyjeździe Policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.

W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk, powinien podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu te substancje, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenie, co do ich związku z poszukiwaną substancją.

Nauczycielowi nie wolno (nie ma prawa) samodzielnie dokonać przeszukania odzieży ani teczki ucznia -jest to czynność wyłącznie zastrzeżona dla Policji!

2. O swoich spostrzeżeniach nauczyciel powiadamia dyrekcję szkoły oraz rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.
3. W przypadku, gdy uczeń na polecenie nauczyciela nie chce przekazać substancji, ani pokazać zawartości teczki, szkoła wzywa Policję, która po przyjeździe przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znaną substancję i zabierają do ekspertyzy.
4. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel, po odpowiednim jej zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją Policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo, uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o jego demoralizacji (naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematycznie uchyla się od spełniania obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, włóczęgostwo, udział w działaniach grup przestępczych) nauczyciel powinien podjąć następujące kroki:

1. Przekazuje uzyskaną informację wychowawcy klasy, dyrektorowi szkoły.
2. Wychowawca informuje o fakcie pedagoga/psychologa szkolnego.
3. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia i przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz - w ich obecności - z uczniem. W przypadku potwierdzenia uzyskanej informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
4. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy z kadrą pedagogiczną lub nie reagują na wezwanie do stawiennictwa w szkole, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o wymienionych wyżej przejawach demoralizacji nieletniego, szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję (specjalistę cis. nieletnich).

5. Podobnie w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych, (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem/psychologiem, itp.) i ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów.

Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji, zgodnie z warunkami określonymi w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

6. Jeżeli uczeń przejawia powyższe zachowania po ukończeniu 18 roku życia (a nie jest to udział w działalności grup przestępczych czy popełnienie przestępstwa), sposób postępowania nauczyciela w takim przypadku powinien być uregulowany w statucie.

7. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu postępowania karnego, szkoła jako instytucja jest obowiązana niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii - w Polsce karalne jest;

- Posiadanie każdej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych;
- Wprowadzenie do obrotu środków odurzających;
- Udzielanie innej osobie, ułatwianie lub umożliwianie ich użycia oraz nakłanianie do użycia;
- wytwarzanie i przetwarzanie środków odurzających.

Każde z opisywanych zachowań jest czynem karalnym w rozumieniu przepisów Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jeśli sprawcą jest uczeń, który ukończył 13 lat a nie ukończył 17 lat.

Pamiętaj: Incydenty z narkotykami nie zawsze oznaczają uzależnienie. Wystrzegaj się etykietowania ucznia, nazywania go ćpunem, narkomanem itd.

Podsumowanie

Opisane procedury postępowania w stosunku do uczniów eksperymentujących z środkami psychoaktywnymi oraz materiały pomocnicze stanowią ważne ogniwo programu profilaktycznego naszej szkoły.

Przygotowany dokument jest dla wychowawców klas jak i wszystkich innych nauczycieli podstawowym źródłem wiedzy o sposobie postępowania w trudnych przypadkach wychowawczych związanych z podejrzeniem ucznia o używanie środków psychoaktywnych. Stosowanie się do opisanych procedur opracowanych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003r. „W sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem” oraz materiałami przygotowanymi na warsztatach „Interwencja profilaktyczna wobec ucznia eksperymentującego ze środkami psychoaktywnymi” zorganizowanymi przez WODN w Piotrkowie Tryb. oraz Pracownię Profilaktyki Młodzieży „Pro-M” Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, daje nam gwarancję, że nie popelnimy błędów w niezwykle złożonych i delikatnych problemach, z jakimi możemy się spotkać w pracy dydaktyczno -wychowawczej.

Załącznik nr 1
Pytania Diagnostyczne

Pytania o zainteresowania:

1. Co lubisz robić po szkole?
2. Czy masz jakieś hobby?
3. Czy bierzesz udział w jakichś zajęciach pozalekcyjnych?
4. Czy w ciągu ostatniego roku zrezygnowałeś z jakichś zajęć dodatkowych?

Pytania o kolegów:

1. Czy lubisz swoich kolegów z klasy?
2. Czy masz bliskich przyjaciół?
3. Czy są oni twoimi rówieśnikami?
4. Czy w ciągu ostatniego roku zmieniłeś przyjaciół?
5. Czym jest dla Ciebie przyjaźń?
6. Co robisz z przyjaciółmi, żeby się zabawić?
7. Czy urządzenie przyjęcia?
8. Czy chodzicie do dyskoteki?
9. Ilu z Twoich przyjaciół pali papierosy?
10. Ilu z Twoich przyjaciół pije alkohol?
11. Ilu z Twoich przyjaciół bierze narkotyki?

Pytania o rodzinę:

1. Czy Twoja rodzina lubi robić coś wspólnie?
2. Z kim w rodzinie masz najlepszy kontakt?
3. Komu z domowników zwierzasz się z swoich kłopotów?
4. Czy w Twoim domu są zasady dotyczące godzin powrotu do domu?
5. Czy ktoś w Twoim domu nadużywa alkoholu (to jest pytanie dyskusyjne?).

Pytania o szkołę:

1. Z których przedmiotów masz najlepsze oceny?

2. Jakie masz oceny w tym roku szkolnym?
3. Czy Twoje oceny zmieniły się, w porównaniu do ocen z zeszłego roku?
4. Czy dochodzi do nieporozumień między Tobą a nauczycielem?

Pytania o używanie substancji psychoaktywnych:

1. W jakiej sytuacji zapaliłeś pierwszego papierosa (jointa, wypileś piwo)?
2. Kiedy ostatnio piłeś alkohol?
3. Ile wtedy wypileś?
4. Czy palisz papierosy (jakie, jak często)?
5. Czy próbowałeś jakiegoś nielegalnego środka psychoaktywnego (ile razy, co)?
6. Czy zdarzyło Ci się kupować narkotyki?
7. Czy miałeś problemy (zdrowotne lub inne) związane z piciem alkoholu lub używaniem innych substancji psychoaktywnych?

Propozycja pytań ułatwiających rozpoznanie nadużywania lub uzależnienia:

- Czy sam kupowałeś narkotyki? Ile razy?
- Czy twoi znajomi (przyjaciele) piją mniej alkoholu (biorą mniej narkotyków) niż Ty?
- Czy ktoś z twoich bliskich (rodziny, przyjaciół) mówił ci, że pijesz zbyt dużo alkoholu (za dużo palisz lub masz problem z narkotykami)?
- Czy zdarzy ci się nie pójść lub spóźnić się do szkoły z powodu zażycia narkotyków lub wypicia alkoholu?
- Czy pijesz alkohol lub bierzesz narkotyki, żeby pozbyć się nieśmiałości albo poczuć pewniej?
- Czy pijesz alkohol lub bierzesz narkotyki po to, by uciec przed kłopotami w szkole lub w domu?
- Czy, zdarza się, że przed wyjściem na umówione spotkanie (randkę) czujesz potrzebę wypicia alkoholu lub zażycia narkotyku?
- Czy kiedykolwiek miałeś kłopoty finansowe z powodu picia alkoholu lub narkotyków?
- Czy straciłeś przyjaciół (przyjaciela), od kiedy zacząłeś pić alkohol lub zażywać narkotyki?
- Czy kiedyś „urwał ci się film” po wypiciu alkoholu lub zażyciu narkotyków?
- Czy z powodu picia alkoholu lub używania narkotyków trafiłeś kiedyś do szpitala lub miałeś kłopoty z policją?

- Czy zdarzyło się, że wypiliśmy więcej alkoholu (wzięliśmy większą dawkę narkotyku) niż zamierzaliśmy?
- Czy próbowałeś przestać palić papierosy?
- Czy próbowałeś kiedyś przestać pić alkohol lub używać narkotyków?

Nawet jedna odpowiedź twierdząca, na któreś z powyższych pytań, jest już wyraźnym ostrzeżeniem wskazującym na nadużywanie substancji psychoaktywnych.

Kilka odpowiedzi twierdzących oznacza, że mamy do czynienia z poważnym problemem.

Załącznik Nr 2

UMOWA MIĘDZY WYCHOWAWCĄ A RODZICEM PODPISANA DNIA..... W OBECNOŚCI PEDAGOGA SZKOLNEGO I DYREKTORA SZKOŁY

1. Cel

Umowa ma na celu pomoc i wsparcie (imię i nazwisko ucznia) w próbie uwolnienia się z uzależnienia od brania środków odurzających, podniesienie samooceny, zmianę postawy do obowiązków szkolnych, poprawę komunikacji w relacji rodzice- dziecko.

2. Lista zachowań w domu i szkole.

Zarówno wychowawca, jak i rodzice zobowiązują się do przestrzegania tych samych zachowań w stosunku do (imię ucznia):

- konsekwencji w egzekwowaniu zobowiązań,
- stanowczości w stawianiu wymagań,
- traktowania (imię ucznia) w trakcie słuchania, rozmawiania,
- okazywania stałej dyspozycyjności na potrzeby kontaktu (imię ucznia) z nami.

3. Zasady wychowania

Tak rodzic, jak i nauczyciel zobowiązuje się do przestrzegania tych samych zasad wychowania:

- zasady dyskrecji- nie poszerzania kręgu osób w sprawie,
- zasady otwartości do (imię ucznia) w trakcie słuchania, rozmawiania,
- zasady prawdomówności,
- zasady nie oceniania postępów (imię ucznia) podczas realizowania przez nią kontraktu,
- zasady nie wracania do zdarzeń, które są powodem zawarcia kontraktu, w formie negatywnej krytyki.

4. Konsekwencje i przywileje.

Przywilejem dla ucznia jest to, że może kontynuować naukę w szkole, ma szansę na poprawę wyników nauki i uzyskanie promocji do następnej klasy.

Rodzice samodzielnie określili przywileje dziecka za dotrzymanie kontraktu.

Konsekwencją niedotrzymania kontraktu będzie decyzja dyrektora szkoły podjęta po zakończeniu czasu trwania umowy, czyli..... /data/.

5. Zobowiązania obu stron

Rodzic zobowiązuje się do:

- wcześniejszego powiadomienia szkoły o przewidywanej nieobecności córki w szkole,
- kontaktu telefonicznego w każdy /dzień tygodnia/ pokój nauczycielski lub gabinet dyrektora szkoły/,
- osobistego kontaktu z wychowawcą, pedagogiem szkolnym raz w miesiącu.

Wychowawca zobowiązuje się do:

- telefonicznego powiadamiania rodzica w razie nieusprawiedliwionej nieobecności/imię ucznia/ w szkole,
- powiadamiania rodzica o złamaniu kontraktu.

6. Czas obowiązywania umowy.

Umowa pomiędzy wychowawcą a rodzicem trwa od dnia podpisania do..../data/.

Podpis rodzica

Podpis wychowawcy

Miejsce, data

Załącznik Nr 3

KONTRAKT POMIĘDZY (imię i nazwisko uczennicy), RODZICEM
I WYCHOWAWCĄ SPORZĄDONY I PODPISANY DNIA.....

Kontrakt ma na celu pomoc i wsparcie (imię ucznia) w próbie uwolnienia się z uzależnienia od brania środków odurzających, zmianę postawy do obowiązków szkolnych.

Zobowiązuję się do tego, że w trakcie trwania kontraktu:

- nie opuszczę ani jednego dnia nauki w szkole bez wiedzy rodziców,
- wszelkie problemy dotyczące osiągnięcia wyników w nauce skonsultuję z wychowawcą,
- rodzice będą znali mój rozkład lekcji w szkole – powiadomię ich o wszelkich zmianach dotyczących zajęć w szkole,
- po zajęciach w szkole wracam do domu o ustalonej przez rodziców porze,
- codziennie po powrocie ze szkoły spędzę z rodzicem przy stole minimum 15 minut i w otwartej rozmowie / patrząc w oczy/ przekażę informacje i wrażenia z dnia /trudności i powodzenia/,
- nigdy nie okłamię rodziców w sprawach szkolnych,
- nie będę brał(-a) ani szukał (-a) okazji do wzięcia jakiegokolwiek środka odurzającego,
- w momentach trudnych zwrócę się do wychowawcy lub pedagoga szkolnego, gdy będę tego potrzebował (-a).

Zobowiązuję się do przestrzegania ustalonych zasad.

Jestem świadoma celowości powstania kontraktu i znane mi są konsekwencje jego niedotrzymania.

Czas obowiązywania kontraktu:...../data/

Podpis ucznia

Podpis rodzica

Podpis wychowawcy

Załącznik nr 4
CHARAKTERYSTYCZNE ZACHOWANIA OSÓB UŻYWAJĄCYCH SUBSTANCJI
PSYCHOAKTYWNYCH

Nazwa (grupa) narkotyków	Kontakt jednorazowy	Długotrwałe branie
amfetamina narkotyk syntetyczny	euforia, duży przypływ energii, brak potrzeby snu, brak apetytu, agresja, rozszerzenie źrenic, wysoka samoocena	bezsenna, wychudzenie, zmiany nastroju, wielomówność, drżenie kończyn, wymioty, rozszerzenie źrenic, wysypka, halucynacje, lęk
Ecstasy narkotyk syntetyczny	podniecenie, zwiększona energia, odporność na zmęczenie i sen, ból głowy	niepokój, depresja, paranoja, obniżenie sprawności intelektualnej, mania prześladowcza
Kokaina, crack Przetwory liści krzewu coca	euforia, pewność siebie, brak potrzeby snu, wzrost aktywności (także seksualnej), rozszerzenie źrenic, wytrzeszcz gałek ocznych, katar, ból gardła, pociąganie nosem, agresje	wyniszczenie organizmu, urojenia prześladowcze, omamy, wybuchy agresji, bezsenna, drgawki, przemienne brak lub wzrost łaknienia Ponadto crack upośledza oddychanie, powoduje utratę wagi i ataki paranoidalne, agresje
LSD narkotyk syntetyczny	zaburzenie koordynacji ruchów, drżenie mięśni, rozszerzenie źrenic, mdłości, psychoza	omamy z napadami lęku, apatia, agresja lub depresja, zanik zainteresowań, bezsenna, wiotkość mięśni
Marihuana, haszysz przetwory konopi indyjskich	euforia połączona z wielomównością, przekrwienie gałek ocznych, nadwrażliwość zmysłów, kaszel, zaburzenie koordynacji ruchowej	wychudzenie, zaburzenia snu, przewlekłe zapalenie krtani i oskrzeli, apatia, trudności z koncentracją, zmiennosc nastrojów
opium, morfina, heroina naturalne i półsyntetyczne przetwory maku	Euforia, niepokój ruchowy lub senna, osłabienie reakcji na światło, brak apetytu, zwężenie źrenic, obniżenie ciśnienia krwi	Degeneracja

rozpuszczalniki środki wziewne	niezborność ruchów, agresja, rozszerzenie źrenic, kichanie, kaszel, krwawienie z nosa, mdłości, wymioty, biegunki	wyniszczenie organizmu, przekrwienie spojówek, zaburzenia pamięci, niepokój, przygnębienie, zaburzenia snu, oczopląs, osłabienie mięśni, agresje
-----------------------------------	--	--

NA CO NALEŻY ZWRÓCIĆ UWAGĘ?

amfetamina	biały proszek, tabletki, kapsułki, kryształki, małe foliowe torebeczki, igły i strzykawki
ecstasy	białe lub kolorowe pastylki z wytłoczonymi wzorkami
halucynogeny, LSD, grzybki	małutkie kartoniki z kolorowymi nadrukami, kolorowe „kamyki do zapalniczek”, różnego rodzaju suszone grzybki o zabarwieniu żółtawym do czarnego z prześwitem brązowym
kokaina, crack	Biały proszek a w przypadku cracku brązowe kuleczki, kamyki, fiolki i flakoniki, fajki, igły, strzykawki, małe foliowe torebeczki
marihuana, haszysz	Słodkawa woń oddechu, włosów, ubrania, brązowo-zielone liście i nasionka, nagle zainteresowanie hodowlą roślin przez twoje dziecko, fifki i fajki, bibułka papierosowa
opium, morfina, polska heroina, brown sugar	Igły, strzykawki, ślady nakłuć po wstrzyknięciach, ślady krwi na odzieży, „gęsia skórka”, okopcone sreberka z folii aluminiowej, torebki z białą-beżową lub różową substancją przypominającą cukier, małe fioletowe torebeczki
rozpuszczalniki	Torby foliowe, tuby kleju, smary, zapach chemikaliów we włosach i ubraniu, charakterystyczny zapach z ust utrzymujący się nawet kilka dniu po zażyciu, nasączone chusteczki i szmatki

BIBLIOGRAFIA

- 1) Z. Gaś – „Od wychowania do profilaktyki”, Warszawa, Remedium 2001
- 2) Strona internetowa Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie - www.ipin.edu.pl
- 3) Materiały opracowane w Pracowni Profilaktyki Młodzieżowej "Pro -M", Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, 2001
- 4) Materiały szkoleniowe opracowane przez Annę Borucką i Katarzynę Okulicz-Kozaryn na podstawie książki Fleming M.(1995) „Profilaktyka szkód zdrowotnych związanych z nadużywaniem alkoholu przez pacjentów Podstawowej Opieki Zdrowotnej”. Projekt wdrożeniowy wersja robocza NIAAA (USA) oraz PARPA i IPiN (POLSKA), Warszawa, 1993
- 5) Procedury postępowania nauczycieli i metody współpracy szkół z policją, w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży przestępczością, demoralizacją, w szczególności narkomanią, alkoholizmem i prostytutką – dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 stycznia 2004r.(broszura dla szkół)

Materiał ten opracowano na podstawie procedur działań interwencyjnych zawartych w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003r.

„W sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem” oraz materiałów szkoleniowych z kursu – „Interwencja profilaktyczna w szkole”.

VII. Przewidywane efekty podjętych działań profilaktycznych

W wyniku realizacji Programu Profilaktyki uczniów:

- uzyskuje pomoc pedagogiczno- psychologiczną,
- uświadamia sobie zagrożenia i potrafi im się przeciwstawić
- identyfikuje się ze środowiskiem szkolnym i dostrzega korzyści płynące z prowadzenia zdrowego stylu życia
- osiąga dojrzałą osobowość psychospołeczną
- nauczyciele posiadają wiedzę z zakresu profilaktyki
- występuje niski wskaźnik uczniów opuszczających zajęcia lekcyjne
- rodzice chętnie uczęszczają w oferowanych im programach, warsztatach

VIII. Sposoby ewaluacji

- obserwacja zachowań
- analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów, nauczycieli, rodziców
- sondaże wśród rodziców i uczniów
- rozmowy z uczniami, rodzicami, pracownikami szkoły,
- analiza dokumentów (plan pracy wychowawcy, konspekty lekcji, dzienniki).

IX. Procedury postępowania z uczniami zagrożonymi uzależnieniem od nikotyny

Niniejsza procedura została opracowana ze względu na nasilające się zjawisko palenia tytoniu przez uczniów ZSP Nr 3. Ponieważ sama profilaktyka nie odnosi oczekiwanych rezultatów postanowiliśmy wykorzystać procedurę jako atut w postępowaniu z palaczami.

Efekty jakich oczekujemy to:

1. Zmniejszenie dostępności papierosów dla uczniów;
2. Zmniejszenie liczby uczniów sięgających po papierosy;
3. Zmniejszenie ilości osób uzależnionych od tytoniu;
4. Większa świadomość uczniów na temat szkodliwości palenia tytoniu;
5. Wyeliminowanie palenia papierosów na terenie szkoły i w jej pobliżu;
6. Poczucie karności za łamanie szkolnego regulaminu;

Podstawa prawna dotycząca ochrony zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych:

Ustawa z 08.04.2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz ustawy Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. 2010 r. Nr 81, poz. 529)

W szkołach i placówkach oświatowo – wychowawczych, zgodnie z w/w ustawą obowiązuje całkowity zakaz palenia tytoniu. Kto pali wyroby tytoniowe w miejscach objętych zakazem podlega karze grzywny w wysokości do 500 zł.

SPOSOBY I METODY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKACH STWIERDZENIA PALENIA PAPIEROSÓW PRZEZ UCZNIĄ

Każdy nauczyciel i pracownik szkoły jest zobowiązany do redagowania w przypadku, gdy uczeń pali papierosy w szkole lub na terenie szkolnym.

Nauczyciela lub innego pracownika szkoły, który zauważy, że uczeń pali papierosy na terenie szkoły lub poza nią, w trakcie organizowanych przez szkołę zajęć, obowiązuje następująca procedura:

1. Zidentyfikować ucznia: imię i nazwisko, klasa, nazwisko wychowawcy klasy;
2. Przypomnieć uczniowi o zakazie palenia tytoniu obowiązującym w szkole;
3. Zobowiązać ucznia do zgłoszenia się do pedagoga lub psychologa szkolnego w dniu, kiedy miało miejsce zdarzenie;
4. Nauczyciel zapisuje informacje dotyczące zaistniałej sytuacji na specjalnej karcie monitoringu na tablicy informacyjnej w pokoju nauczycielskim;
5. Pedagog lub psycholog szkolny przeprowadza z uczniem rozmowę na temat szkodliwości palenia papierosów, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania i informuje o konsekwencjach prawnych w przypadku powtórzenia się sytuacji palenia tytoniu przez ucznia na terenie szkoły. Pedagog lub psycholog szkolny sporządza notatkę służbową opisującą zaistniałą sytuację i fakt rozmowy z uczniem. Uczeń podpisuje notatkę i zobowiązuje się do zaniechania palenia papierosów na terenie szkoły oraz w jej otoczeniu.
6. Pedagog lub psycholog szkolny informuje wychowawcę klasy o tym, że dany uczeń palił papierosy na terenie szkoły. Wychowawca wpisuje uwagę do dziennika klasy.
7. Wychowawca (na wniosek wychowawcy może to zrobić pedagog lub psycholog szkolny) zawiadamia rodziców (lub prawnych opiekunów ucznia), o łamaniu przez ich dziecko regulaminu szkoły i informuje o dalszych etapach procedury.

8. W sytuacji, gdy uczeń po raz drugi dopuszcza się palenia papierosów na terenie szkoły:
  - Pedagog lub psycholog szkolny kieruje zawiadomienie do Straży Miejskiej w Bełchatowie o łamaniu przez ucznia przepisów regulowanych ustawą antynikotynową;
  - Wychowawca (na wniosek wychowawcy może to zrobić pedagog lub psycholog szkolny) wzywa rodziców (lub prawnych opiekunów) ucznia do szkoły na wspólną rozmowę z uczniem i pedagogiem szkolnym, podczas której wskazuje instytucje, które mogą pomóc dziecku w zwalczaniu nałogu. Można też z uczniem podpisać kontrakt, zaproponować systematyczną pomoc pedagoga lub psychologa szkolnego lub wypracować inną metodę pomocy.
9. Jeżeli rodzice (lub prawni opiekunowie) ucznia niepełnoletniego odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły w porozumieniu z pedagogiem pisemnie powiadamia sąd rodzinny lub policję (specjalistę do spraw nieletnich).
10. Podobnie, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły w porozumieniu z pedagogiem powiadamia sąd rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.
11. Uczeń zatrzymany na paleniu papierosów jest zobowiązany do uprzątnięcia miejsca zdarzenia.
12. Uwagi o paleniu papierosów ucznia mają wpływ na ocenę z zachowania. Uczeń, który dopuszcza się palenia papierosów na terenie szkoły nie może otrzymać oceny wzorowej ani bardzo dobrej z zachowania.